

מחקר: ילדים בפריפריה סובלים ממחסור לעומת המרכז, אך עשויים להיות מרוצים יותר מחייהם

"דו"ח איכות החיים של ילדי ישראל" מציג פערים חברתיים וכלכליים בין המרכז לפריפריה, בהם הבדלים של מאות אחוזים בגישה לאינטרנט בבית ולבגדים במצב טוב. למרות זאת, אומרים החוקרים, ילדים ביישובים קטנים בפריפריה לא נחשפים להשלכות המחסור - ומדווחים על רמות אושר גבוהות יותר

נעה שפיגל 25.08.2020 20:11

שיעור הילדים שאין להם גישה לאינטרנט גבוה כמעט פי תשעה ביישובים קטנים בפריפריה מהנתון המקביל ביישובי המרכז - כך עולה ממחקר של קבוצת חוקרים, תחת השם "דו"ח איכות החיים של ילדי ישראל". הדו"ח, שהתפרסם היום (שלישי), מציג שורה של פערים חברתיים וכלכליים בין המרכז לפריפריה, הגיאוגרפית והחברתית, אך מצביע על כך שביישובים קטנים בפריפריה מדווחת רמת אושר גבוהה יותר.

לפי ממצאי המחקר, ל-31.9% מהילדים ביישובים קטנים בפריפריה אין אינטרנט בבית, לעומת 3.6% מהילדים במרכז. מהדו"ח עולה כי 32.8% מהילדים מיישובים קטנים בפריפריה סובלים ממחסור בבגדים במצב טוב, לעומת 2.3% מילדי המרכז.

בנוסף, כ-33% מהילדים בפריפריה הכפרית דיווחו על מחסור בכסף לטיולי בית הספר, לעומת 19.8% בפריפריה העירונית ו-4.1% מילדי המרכז; 35.7% מהילדים בפריפריה הכפרית אמרו כי אין ברשותם טלפון נייד, לעומת 28.9% מהפריפריה העירונית ו-9.4% מילדי המרכז; ו-33.6% מהילדים בפריפריה הכפרית דיווחו על מחסור בנעליים, לעומת 20% מהפריפריה העירונית ו-5.6% מילדי המרכז.

חלוקת היישובים לפריפריה ולמרכז מבוססת על מדד הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הנסמך על מיקומם הגיאוגרפי ביחס למה שמוגדר "קרבה לאפשרויות ולפעילות כלכלית בארץ". היישובים מחולקים לעשרה אשכולות, בסדר עולה; יישובים מאשכולות 6-10 הוגדרו כמרכז, ויישובים מאשכולות 1-5 הוגדרו כפריפריה, בחלוקה ליישובים עירוניים (יותר מ-20 אלף תושבים) וכפריים (פחות מכך).

את המחקר ערכו פרופ' אשר בן אריה וד"ר חניתה קושר מהאוניברסיטה העברית, ד"ר דפנה גרוס-מנוס מהמכללה האקדמית תל חי, שגית ברוק ממכון חרוב, בסיוע הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. הוא התבסס על שאלונים שמילאו 2,733 ילדים מרחבי הארץ, תלמידי כיתות ד' ו-ו' (בני עשר ו-12), ללא ילדים מהציבור החרדי, בשל מחלוקות על אופי השאלון. החוקרים העריכו כי תשאול חרדים היה מעמיק את הפערים בין קבוצות האוכלוסייה שנשאלו.

מנגד, שיעורי האושר בפריפריה הכפרית היו הגבוהים ביותר שדווחו במחקר: 93.4% מהילדים ביישובים אלה הביעו שביעות רצון כללית מחייהם, לעומת 90.8% מילדי המרכז, ו-87.2%

מהפריפריה העירונית. החוקרים הדגישו כי ההבדלים בין הקבוצות היו מובהקים סטטיסטית.

לדברי ד"ר גרוס-מנוס, "נראה כי הפריפריה הכפרית, למרות המצב החומרי הנמוך של הגרים בה, מצליחה לגונן על אושר הילדים מפני השלכות המחסור". גרוס-מנוס הוסיפה כי "בדיקה מעמיקה יותר הראתה כי הפערים הללו נובעים בעיקר מאי-שביעות הרצון של הילדים במרכז מחייהם כתלמידים".

בנוסף נמצא כי ילדים מהמרכז שחווים מחסור חומרי מאושרים הרבה פחות מילדים החווים מחסור וחיים בפריפריה. ד"ר גרוס-מנוס הוסיפה כי "המחיר של לחיות בחוסר חומרי במרכז הוא יותר גבוה, מדדי האושר צונחים. אנחנו לא רואים את זה בפריפריה".

את היעדרות הציבור החרדי מהמחקר הסבירה גרוס-מנוס בכך ש"במידה שהחרדים היו משתתפים, תוצאות הפריפריה העירונית היו מקצינות, משום שברוב הערים החרדיות המצב הסוציו-אקונומי יותר נמוך". לצד זאת, היא הדגישה כי "בסקרים בעבר היו תוצאות גבוהות יותר של מדדי האושר במגזר החרדי. היכולת שלנו לדגום אותם בצורה טובה היא בעייתית, וזו מגבלה שיש היום לסקרים רבים".